Kurdistan Nêt
Digitally signed by Kurdistan Nêt
DN: CN = Kurdistan Nêt, C = US, O = www.kurdistannet.org, OU = Kurdistan Net
Date: 2004.01.05 20:49:02 +01'00'

ئاورێک لە رابردووی دوور

عەبدولواحیدی خەندەرەش

چاوخشانێک بە کتێبی

تویژینەوەی ئاسەوارگەلی بەرلەمێژوو لە کوردستانی ئێراق Prehistoric investigations in Iraqi Kurdistan

لە نوسینی: Robert J. Braidwood و Bruce Howe .

بە هاوکاریی: Chares A. Reed Frederick R. Matson Hans Helbaek. Herbert E. Wright, JR.

ئەم کتێیە لە ساڵی ١٩٦٠ لە لایەن ئەنستیتووی رۆژهەڵاتناسیی زانکۆی شیکاگۆ بەشی خوێندنی شارستانییە کۆنەوارەکانی رۆژهەڵات چاپ و بڵاو کراوەتەوە. کتێبەکە پتر لە دووسەد لاپەڕەی قەبارە A4 ە و بە پێڕستێک دەست پێدەکات کە ناوی ئەو شوێنانەی کاریان لەسەر کراوە لەگەڵ هێندێک وردەکاریی کات و شوێنەکان کە پەیوەندیی بە نووسەرەوە هەیە و لە هەمان کاتیشدا بابەتەکە بۆ خوێنەر پتر روون دەکەنەوە ریز کراوە و لە لاپەڕەی ١ -٢٨ ی داگیر کردووە.

دوای ئەمە نووسەر لە ٧ رووپەڕدا لەژێر سەردێری" گرفتی سەرەکی" دا باسێکی تێروتەسەلی نووسیوە لەمەڕ کات و شوێنی سەرهەڵدانی کۆنینەناسی و شوێنەوارناسی و گەڕان بەدوای ئاسەوارە مێژووییە شاردراوەکاندا و دەڵێ کە یەکەمین شوێنی سەرهەڵدانی شارستانییەت باشووری مێزۆپۆتامیایە. وە باسی ئەوە دەکات کە ناوی ئەشکەوتەکان گۆڕاون و بوون بە عەرەبی، فارسی ، کوردی و تورکی کە ئێستا لەم شوێنانە ئاکنجین. نووسەر جیا لەو شوێنانە کە خۆی دیویەت و کاری تێدا کردووە کار و رامانی زۆر لە شوێنەوارناسەکانی دیکەشی بۆ سەلماندنی بۆچوونەکانی خۆی وەکوو نموونە هێناوەتە روو.

لە بەشی دووەمدا نووسەر لە ٩ لاپەڕدا بەوردی بە نووسراوە و بە نەخشە شوێنی کارەکانی دیاری کردووە.

بەشی سێیەمی کتێبەکە بریتییە لە باسێک بە ناوی" گەشەپێدانی پرۆژەی ئێراق- جەرمۆ" کە وەک دەڵێت پێشتر بریتی بووە لە "پرۆژەی شوێنهەڵگرتنی سووریا" وە پاشان لە دوای قسەوباس و لێکۆڵینەوەی زیاتر ناوی پرۆژەکەیان گۆڕیوە بەهۆی ئەوەی کە ناوەندی کارەکان و گرینگترین شتە دۆزراوەکان لە شوێنێک بوون بە ناوی "جەرمۆ" Jermo .

بەشی چوارەمی کتێبی" توێژینەوەی ئاسەوارگەلی بەرلەمێژوو لە کوردستانی ئێراق، وەسفی ئەو شوێنانە و هەڵکەوتەی جۆغرافیاییان دەکات و هەروەها ژیۆلۆژی و جۆری خاکەکەیان بەوردی باس دەکات.

لە لاپەڕی ٧١ ەوە کە بەشی پێنجەمی پەرتووکەکەیە باسێکی دوور و درێژ دەسپێدەکات بە ناونیشانی" ئاوو هەوا و مرۆڤی بەرلەمێژوو لە مێدیتەرانەی رۆژهەڵاتدا". هەر لەم بەشدا و لە لاپەڕی ٩٩ وە باسێکی دیکە دێتەگۆڕێ بە ناوی " رەچەڵەکناسیی گژوگیای بەرلەمێژوو لە

PDF created with FinePrint pdfFactory trial version www.pdffactory.com

رۆژهەڵاتی نزیک و ئەوروپا دا". ئەمە بەدرێژی باسی دانەوێڵە و میوە و خۆراک و گیاو ئاژاڵ و ماڵاتی بەرلەمێژوو دەکات و لەگەڵ ئەمانی ئێستا دا بەراوردیان دەکات.

بەشی شەشەم لە رووپەڕی **١١٩** ەو دەسپێدەکات کە بریتییە لە چاوخشانێک بە بەڵگە مێژووییەکانی کۆنینەناسیدا لە بارەی دەستەمۆو کەویکردنی ئاژەڵاندا لە رۆژهەڵاتی نزیکی بەرلەمێژوو. بۆ نموونە لێرەدا باسی سەگ، گورگ، بەراز. چەقەڵ، مەڕ، بزن و زۆر حەیوانی تریش کراوە.

بەشی حەوتەم لە لاپەڕە **١٤٧** را دەسپێدەکات لە ژێر سەردێری" بنەماگەلێک بۆ کرۆنۆلۆژییەکی (ریزبەندیی ساڵ، مانگ یا رۆژ و.... کە پەیوەندییان بە پرۆسەیەک یان رووداوێکەوە هەبێت) گومانبار.

لە بەشی هەشتەمدا هەردووک نووسەر بەجووتە باسێکیان نووسیوە لەژێر ناوی" بەرەو رێکخستنەوەی کاروانی ژینگەیی لە باکووری ئێراق". کە **١١** رووپەڕی گرتووەتە خۆ.

بەشی نۆیەم بریتییە لە باسێک بە ناوی" چاوەدێریەکان، پرسەکان و دیمەنەکان.

بە دوای ئەمەدا بەشی دەیەم دێت کە بریتییە لە وێنەی ئەو شوێنانە کە کاریان تێداکردووە، پێیدا تێپەڕیون و هەروەها بەشێک لەوشتە بەنرخانە کە دەستیان کەوتووە. یەکەمین وێنە وێنەی شاری هەولێرە کە لە هەواوە گیراوە. وێنەی **٢١** دیمەنێکی کوردستانە و هەروەها **١٨** لاپەڕەشی بە وێنەی ئاسەوارە مێژووییەکان کە بریتین لە پەیکەر، سووالەت، ئامێری بڕندە، دەفری بەردین و گڵینە، دانەوێڵە و شاخی بزن و.... رازاوەتەوە.

ئەم پەرتووکە سەرچاوەیەکی زۆر بەنرخە بۆ نووسینەوەی هەموو لایەنەکانی مێژووی کۆنی وڵاتی کوردستان بە جۆغرافیا و ژیۆلۆژی و کشتوکاڵ وئاژەڵداری و ئاووهەواوە. پڕە لەبەڵگەی زانستی بۆ سەلماندنی رامان و بۆچوونەکان لەمەڕ سەرهەڵدانی یەکەمین شارستانییەت لە بێشکەی شارستانییەتەکان(مێزۆپۆتامیا)دا، ئەو مێزۆپۆتامیایەی کە وا ئەمڕۆ بەشە هەرە گرینگ و مێژووییەکەی کەوتووەتە کوردستان و پێخوستی نامۆ و بێگانە و زۆردارگەلێکە کە هیچ ئوسوولێکی شارستانی رەچاو ناکەن.

٢٠٠٣/٠٨/٠١

نیوزیلاند

PDF created with FinePrint pdfFactory trial version www.pdffactory.com